

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Psühholoogia instituut

Mari Leosk

LAPSEVANEMATE JA LASTEAIAÕPETAJATE SEKKUMINE 3A JA 6A LASTE
VAHELISTESSE HÜPOTEETILISTESSE KONFLIKTIDESSE

Magistritöö

Juhendaja: Anni Tamm, PhD

Läbiv pealkiri: laste vahelistesse konfliktidesse sekkumine

Tartu 2026

Lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate sekkumine 3a ja 6a laste vahelistesse hüpoteetilistesse konfliktidesse

Kokkuvõte

Magistritöö eesmärk oli välja selgitada, kuidas lasteaiaõpetajad ja emad sekkuksid eelkooliealiste laste vahelistesse konfliktidesse ning kuidas mõjutavad sekkumise olulisust ja sekkumisviisi lapse vanus ja konflikti tüüp. Samuti uurisin, millised on peamised laste vahelistesse konfliktidesse sekkumise põhjused õpetajatel ja emadel. Veebipõhiste küsimustikele vastas 50 lasteaiaõpetajat ja 66 ema. Küsimustik koosnes kahest omandi küsimusi ning kahest erinevaid mänguideid puudutavast konflikti kirjeldusest ning sekkumise olulisuse, viisi ning põhjuste kohta käivatest lisaküsimustest.

Tulemused näitasid, et nii õpetajad kui emad pidasid sekkumist olulisemaks 3-aastaste laste konfliktidesse kui 6-aastaste laste konfliktides ning omandikonfliktidesse sekkumist olulisemaks erinevate mänguideede konfliktidesse sekkumisest. Ehkki õpetajate sekkumisstrateegiad olid seotud lapse vanusega ning emade sekkumisviis sõltus rohkem konflikti tüübist, ei ilmnunud üldises strateegiate jaotuses õpetajate ja emade vahel olulisi erinevusi. Nii emasid kui õpetajaid ajendas konfliktidesse sekkuma laste emotsionaalsus ja agressiivsus. Tulemused viitavad, et õpetajate ja emade erinevus konfliktidesse sekkumisel ei seisne niivõrd kasutatavates strateegiates, vaid tegurites, mille alusel sekkumise otsus tehakse. Õpetajad kohandavad sekkumist enam lapse arengu tasemest lähtuvalt, samas kui emad lähtuvad rohkem konflikti sisust.

Märksõnad: lapsed, konfliktid, sekkumisstrateegiad, lasteaiaõpetajad, emad

Intervention of parents and kindergarten teachers in hypothetical conflicts between 3- and 6-year-old children

Abstract

The aim of this master's thesis was to find out how kindergarten teachers and mothers would intervene with conflicts between preschoolers and how the children's age and type of conflict would influence the importance and method of intervention. I also investigated the main reasons mothers and kindergarten teachers would have for intervening.

50 kindergarten teachers and 66 mothers responded to the web-based questionnaires. Questionnaire consisted of two questions about ownership and two descriptions of conflicts concerning different play ideas as well as additional questions about the importance, method, and reason for intervention. The results showed that both teachers and mothers considered intervention to be more important in conflicts between 3-year-old children than in conflicts between 6-year-old children, and in conflicts about ownership more than in conflicts concerning different play ideas. Although teacher's intervention strategies were more to do with the children's age, and mother's intervention strategies about the type of conflict, there were no significant differences in the overall distribution of strategies between teachers and mothers.

Both mothers and teachers were motivated to intervene in conflicts by the children's emotionality and aggression. The results show that the difference between teachers and mothers in conflict intervention is more about the factors on which the decision to intervene is made and less about strategies used. Teachers adapt the intervention based more on the child's developmental level, while mothers base it more on the content of the conflict.

Keywords: children, conflict, interventional strategies, kindergarten teachers, mothers

Sissejuhatus

Konfliktid on osa laste igapäevaelust (Chen, 2001). Kuna laste sotsiaalsed oskused on alles arengujärgus, on tavapärane, et nende vahel esineb mitu konflikti tunnis. On oluline märgata, millised on lapsi ümbritsevate täiskasvanute konfliktidesse sekkumise viisid, kuna need annavad lastele ette mudeli ja strateegia, kuidas edaspidi konflikte lahendama hakata (Perlman & Ross, 1997). Käesoleva uurimuse eesmärk on teada saada, kuidas sekkuksid emad ning Eesti lasteaiaõpetajad 3-aastaste ja 6-aastaste laste vahelistesse hüpoteetilistesse konfliktidesse: kas ja kuidas mõjutab sekkumist lapse vanus ja konflikti tüüp, mis on peamised sekkumise põhjused ning kas ja millised on erinevused emade ja õpetajate vahel.

Laste vahelised konfliktid kodus ja lasteaias

Eelkooliealistel tuleb konflikte ette nii õdede-vendade (Dunn & Munn, 1986; Perlman & Ross, 1997) kui lasteaiakaaslastega (Chen, 2001). Uuringud näitavad, et õdede-vendade vahel esineb keskmiselt 7 (Dunn & Munn, 1985) ning eelkooliealiste laste rühmades keskmiselt 5–10 konflikti tunnis (Bunivic et al., 2006; Chen et al., 2011; Pic, 2020). Peamised konflikti põhjustajad eelkooliealiste laste seas on asjade jagamine, sealhulgas isiklik ruum (Bayram, 2014), täiskasvanutelt saadud hüved, aeg ja tähelepanu (McGuire & McHale, 2000) ning erinevad mänguideed (Chen, 2001; Halmatov, 2018; Myrtil et al., 2021), sealhulgas infotülid (Howe et al., 2003).

Oluliseks konflikti põhjuste mõjutajaks on laste vanus: kui suur osa 2-aastaste laste vahelistest konfliktidest (77,8%) on seotud omandi küsimustega, siis 3 ja 4-aastased lapsed tülitsevad omandi teemadel tunduvalt vähem: vastavalt 58,7% ja 46,8% (Chen, 2001). Laste kasvades omandi konfliktide hulk väheneb (keskmiselt 43%) ja peamiseks konflikti allikaks muutuvad erinevad mänguideed (keskmiselt 70,5%) (Halmatov, 2018). 2-, 3- ja 4-aastastel tekitasid mänguideed tülikäsimusi vastavalt 5,6%; 26,2% ning 36,3% (Chen, 2001). Uurin emade ja lasteaiaõpetajate sekkumisi kahte eelkooliealiste laste vahel enim ette tulevasse konflikti tüüpi: omandi ning erinevate mänguideede konfliktidesse.

Laste konfliktid on seotud arenemisjärgus sotsiaalsete ja probleemilahenduskuste tasemega (Chen, 2011; Halmatov, 2018; Myrtil et al., 2021; Yue, 2024). Et konflikti osapooled näevad olukorda erinevast vaatenurgast, on neil sageli raske mõista nii vastase motivatsiooni kui ka enda käitumise kahjulikku mõju konfliktiolukorras (Ros et al., 2006). Madalam

impulsikontroll ja puuduvad oskused muudavad lastevahelised konfliktid intensiivsemaks, vahel ka füüsiliselt ja verbaalselt agressiivseks (Clarke et al., 2019; Mascata, 2015; Myrtil et al., 2021).

Tänu empaatiavõime, kõne, sotsiaalsete oskuste, läbirääkimis- ja arutlemisoskuste arengule arenevad laste kasvades ka nende konfliktilahendusoskused. Kui 2-aastased lapsed rakendavad peamise konfliktilahendusstrateegiana „ei” ütlemist ja asjade ära võtmist, siis 3-aastase lapse strateegiasse lisandub rohkem selgitusi, 4-aastastel läbirääkimise võtted ning 5-aastaste puhul lisaks selgitus- ja ratsionaliseerimise võtetele ka teineteise mõistmise võime ning sotsiaalsete ja moraalsete reeglite teadvustamine (Chen, 2001). Läbirääkimisoskuste kasvu (Howe et al., 2003) kõrval väheneb laste emotsionaalsus ja agressiivsus ning seeläbi ka viis konflikte jõuliselt lahendada (Chen, 1998; Chen, 2001; Myrtil et al., 2021). Kui 2-aastaste laste vahelistes konfliktides on füüsilise agressiivsuse esinemissagedus 13,9%, siis 4-aastastel on see 9,7% (Chen, 2001). Võrreldes 2-aastaste lastega kasutavad 4-aastased tülitsedes keerukamaid sõnu, võimu kehtestavaid ja verbaalseid konfliktilahendusstrateegiaid (Perlman & Ross, 1997), 4- ja 6-aastased ning 6- ja 8-aastased aga eelistasid probleemide lahendamisel konstruktiivseid lahendusi vaidlustele (Bayram, 2014; Ram & Ross, 2011; Ros et al., 2006). Laste probleemilahendusoskuste arengule põhinedes uurin töös sekkumisi 3- ja 6-aastaste laste vahelistesse konfliktidesse.

Ehkki nii õdede-vendade kui lasteaiakaaslaste vahelist suhtlust iseloomustab paratamatus – lapsed ei saa lõpetada suhet õvede ega tavaliselt otsustada ka lasteaiakaaslaste üle – on lasteaiakaaslastel rohkem võimalust valida, kellega mängida. Lasteaia kaaslaste vaheline suhe toetub asjade jagamise (Essler, 2020) ja paremate prosotsiaalsete oskuste tasandile (Aber et al., 2003; Eisenberg et al., 2010; Jambon & Malti, 2022). Pikaajaline, korraga nii lähedane, vastuoluline kui intrigeeriv õdede-vendade suhe (Bayram, 2014; Feinberg et al., 2013; Howe & Recchia, 2006; Ram & Rossi, 2001; Rodgers & Fasulo, 2022; Yue, 2024) muudab konfliktid aga eriti vältimatuks, õpetlikuks (Beffel et al., 2021), pikaajaliseks ning emotsionaalseks (Beffel et al., 2021; Rodgers & Fasulo, 2022 ; Yue, 2024). Uurin oma töös, kuidas sekkuvad laste vahelistesse konfliktidesse emad ning lasteaiaõpetajad.

Õpetajate ja lapsevanemate sekkumine laste vahelistesse konfliktidesse

Et lastel endil võib oskuste ja kogemuse puudumise tõttu olla raske konfliktidele rahumeelseid ja osapooli arvestavaid lahendusi leida, on tihti vajalik täiskasvanutepoolne

sekkumine. Konfliktilahendusoskused, mida täiskasvanud sekkumiste abil mudeldavad, mõjutavad omakorda nii lapse arengut, suhteid, toimetulekut, kooliedu, vaimset tervist, heaolu, enesehinnangut ja -regulatsiooni (Blank & Schneider, 2011; Bouchard et al., 2019; Dunn & Munn, 1986; Howe & Recchia, 2006; Howe et al., 2023; Sheridan et al., 2019).

Konfliktidesse sekkumiste temaatika on tähendusrikas nii kodu kui lasteaia kontekstis: perekonnad on lapse elukestva ressursina esimene oluline süsteem, kus lapsed arendavad turvalisi kiindumussuhteid ning loovad rutiine (Sheridan et al., 2019), haridusasutused pakuvad aga konteksti inimestevaheliste probleemide lahendamiseks erinevates sotsiaalsetes olukordades (Sheridan et al., 2019). Õpetajad ja vanemad näevad erinevaid juhtumeid laste elust, puutudes tõenäoliselt kokku ka laste vaheliste konfliktidega. Sekkumised, mida rakendatakse kodus või lasteaias, kus lapsed veedavad suure osa ajast, annavad ette konfliktide lahendamise mudeli ja kogemuse (Arcaro-McPhee et al., 2002; Chen & Smith, 2008; Mascata, 2015; Myrtil et al., 2021; Perlman & Ross, 1997). On erinevaid vaatenurki selle üle, kas laste konfliktidesse sekkumine on vajalik ja kasulik (Perlman & Ross, 1997). Sekkumise vastaste hinnangul võib sekkumine konflikte süvendada (Howe & Recchia, 2006), kuna võtab lastelt võimaluse ise olukordi lahendada ja konfliktilahendusstrateegiad välja töötada. Vastaste hinnangul lisab täiskasvanu sekkumine konfliktidele korduvust ja pikkust, kuna sekkudes premeerib täiskasvanu lapsi tähelepanuga, rikub laste loomulikku võimuvahetkorda, eelistab tihti nooremast ja annab hinnangu selle kohta, kumma lapse nõue on õigustatud (Perlman & Ross, 1997; Ross & Ross, 1982).

Uuringud näitavad, et suur osa konfliktidest lahendataksegi laste endi poolt. Perlman ja Ross (1997), kes eristasid uuringus 2721 konflikti, leidsid, et täiskasvanu sekkus konflikti 1302 juhul – 57% kõikidest konfliktidest. Erinevad uuringud (Beffel et al., 2021; Howe et al., 2023; Ros et al., 2006; Shantz, 1987) on jälginud, kuidas lahenevad õdede-vendade vahelised konfliktid ning on leitud, et laste endi konfliktilahendused lõppevad sageli selge võitja-kaotaja suhtega. Ros et al. (2006) leidsid, et 80% 2–7-aastaste õdede-vendade vahelistest konfliktidest lõppevad alistumisega, domineerivad destruktiivsed lahendustaktikad ning kompromissini jõutakse vähem kui 12% juhtudest, kusjuures osa konflikte jääb ka lahendamata.

Sekkumise pooldajad toovad sekkumiste vajalikkusele viidates prioriteediks laste heaolu ja turvalisuse tagamist (Myrtil et al., 2021; Wiegerová & Navrátilová, 2019), pikaajaliste soojade suhete toetamist (Ram & Ross, 2001), laste füüsilist ja psühholoogilist heaolu (Liu & Rahman, 2022) ning kompetentsuse tunde arengut (Perlman & Ross, 1997). Erinevad uuringud (Bouchard

et al., 2019; Ross & Lazinski, 2014; Smith & Ross, 2007) on välja toonud, et täiskasvanud, kes hoiavad laste konfliktidest eemale, jätavad kasutamata võimaluse mudeldada sotsiaalseid oskusi ning konstruktiivsete lahenduste leidmist (Bouchard et al., 2019; Howe & Recchia, 2006).

Uurijaid on huvitanud, kas ja kuidas täiskasvanud laste vahelistesse konfliktidesse sekkuvad ning millest sekkumisel lähtutakse. Sekkumisstrateegiaid on aja jooksul erinevalt uuritud ning nende kirjeldused uurijate lõikes pisut erinevad. Välja on toodud nii juhtunu kirjeldamist ja emotsioonide sõnastamist, hinnanguvaba suhtlusstiili koos usaldusliku suhte loomisega, reageerimist olukorrast ning täiskasvanu arusaamadest lähtuvalt (Clarke et al., 2019), samuti kõikide osapoolte ärakuulamist ning kaasamist olukorra lahendamiseks, lapse vaatenurgast lähtumist, kiiret sekkumist ja olukorra lahendamist täiskasvanu poolt (Wiegerová & Navrátilová, 2019).

Kokkuvõtvalt taanduvad erinevad sekkumisviisid kahele sagedasti kasutust leidvale konfliktilahendusstrateegiale: konflikti vahendamine ning konflikti lõpetamine (Chen, 1998; Silver & Harkins, 2007; Wiegerová & Navrátilová, 2019). Kui esimene neist on kui konfliktide väline juhtimine, mille puhul täiskasvanu lõpetab laste vahelise konflikti, annab konkreetseid juhised, mida teha, kuid ei kaasa lapsi seejuures lahendusarutellu ega võimalda neil ise olukorrale lahendusi leida (Silver & Harkins, 2007; Wiegerová & Navrátilová, 2019), siis teise puhul on aktiivses rollis lapsed, kelle läbirääkimisi ning dialoogi, eneseväljendust ning enda ja teiste mõistmise oskust täiskasvanu suunab (Arcaro-McPhee et al., 2002; Wiegerová & Navrátilová, 2019). Vahel lasevad täiskasvanud lastel ka isekeskis konflikte lahendada, jäädes vähemalt esialgu lihtsalt vaatleja rolli (Myrtil et al., 2021; Wiegerova & Navratilova, 2019).

Konflikti vahendamise ning konflikti lõpetamise strateegiale pöörab nii lapsevanemate kui lasteaiaõpetajate kontekstis tähelepanu ka oma uurimuses, kus võrdlen õpetajate ja lapsevanemate sekkumisstrateegiaid 3-aastaste ja 6-aastaste laste vahelistesse konfliktidesse.

Sekkumist mõjutavad tegurid

Varasemad uuringud on näidanud, et täiskasvanute sekkumisstrateegia valik ning sekkumise kiirus on seotud laste agressiivsuse ilmingute ja emotsionaalsuse (Clarke et al., 2019; Mascata, 2015; Myrtil et al., 2021), laste vanuse ja konflikti tüübiga (Chen, 1998; Chen, 2001; Majorano et al., 2015; Wiegerová & Navrátilová, 2019). Nii lasteaiaõpetajad kui vanemad peavad oluliseks laste turvalisuse tagamist, agressiivsuse tekke ja ohuolukordade vältimist. Õpetajad lähtuvad

sekkumisel laste kohapealsest turvalisusest ja emotsiooni regulatsioonist (Clarke et al., 2019; Mascata, 2015; Myrtil et al., 2021), mis muudab sekkumised tihti konflikti lõpetamise põhiseks (Myrtil et al., 2021; Wiegerová & Navrátilová, 2019). Ka vanemate puhul on peamiseks sekkumise põhjuseks 2- ja 4-aastaste lastega peres Perlman & Ross (1997) järgi olukorrad, kus laste konflikt ei näidanud de-eskaleerumise märke, lapsed kasutasid rohkem füüsilist ja verbaalset jõudu või nutsid ja õigustasid end sagedamini. Vähem sekkuti olukordades, kus üks konflikti osapooltest ignoreeris või kuuletus õele-vennale (Perlman & Ross, 1997). Uurin oma töös, mis mõjutab lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate sekkumisstrateegia valikut ning mille järgi õpetajad ja lapsevanemad otsustavad, et aeg on laste vahelisse konflikti sekkuda. Samuti püüan töös välja selgitada, millist sekkumisstrateegiat – konflikti lõpetamise või konflikti vahendamise strateegiat – õpetajad ja lapsevanemad kasutavad.

Varasematest uurimustest ilmneb, et väiksemate laste konfliktidesse sekkumisel näevad õpetajad oma rolli rohkem laste kaitsjana haiget saamise eest (Myrtil et al., 2021; Wiegerová & Navrátilová, 2019), mistõttu rakendasid rohkem konflikti lõpetamise strateegiat (Majorano et al., 2015; Mascata, 2015; Wiegerová & Navrátilová, 2019). Suuremate laste konfliktide puhul nägid õpetajad end rohkem konfliktide lahendamise rollimudelite ettenäitajana (Clark et al., 2019) ning tajusid potentsiaali laste teineteise mõistmise võimet suurendada (Chen, 1998), probleeme lahendada ning ühise arutelu läbi edaspidiseid juhtumeid ennetada (Wiegerová & Navrátilová, 2019), hakates varasemaga võrreldes enam vahendamise strateegiaid kasutama. Ehkki vahendamise strateegia kasutamine laste kasvades küll sageneb (2-aastastel 6% ning 3-aastastel lastel 30,89% juhtudest), jääb lõpetamise strateegia kasutamine endiselt sagedaseks: Myrtil et al. (2021) järgi rakendasid lasteaiaõpetajad laste vahelistesse konfliktidesse sekkumisel 73,7% juhtudest lõpetamise strateegiat, Majorano et al. (2015) vaatlused näitasid, et seda tehakse 80% ulatuses. Laste kasvades pikeneb ka konflikti sekkumise ooteaeg: kui 2-aastaste puhul oli reageerimisele eelnenud aeg 8,87, siis 4-aastaste korral oli ooteaeg tõusnud 21,92 sekundini (Chen, 1998). Õpetajad, kes olid varasemalt õppinud laste eneseregulatsiooni põhimõtteid, probleemilahendusoskusi ning suutsid end laste konfliktidest paremini vaimselt eraldada, panustasid rohkem läbirääkimiste ning teineteise mõistmise toel lahenduste leidmisse (Andrews, 2017; Goeckler et al., 2013; Spivak, 2015). Ehkki nii lasteaiaõpetajate kui vanemate sekkumisstrateegiaid laste vahelistesse konfliktidesse on varasemalt uuritud, pole tehtud uuringuid, kus õpetajate ja vanemate sekkumisi omavahel võrreldakse.

Uuringud on välja toonud, et ka vanemate sekkumisstrateegia valikut mõjutab sekkumise eesmärk: vanemad, kes lähtuvad sekkumisel soovist leida tasakaalu laste positiivsete ja negatiivsete suhete arengus (Howe et al., 2023) kutsuvad lapsi üles selgitama enda seisukohta ning kuulama vastaspoole oma (Perlman & Ross, 1997). Õdede-vendade vaheliste konfliktide sagedus ja intensiivsus võib aga suurendada näiteks poolte valimist või konflikti lõpetamise strateegia kasutamist. Näiteks tõid Ross & Ross (1982) välja, et 2,5- ja 4–5-aastase õe-venna konflikte jälgides ilmnes, et vanemad toetasid laste vahelistesse konfliktidesse sekkumisel tõenäolisemalt nooremat last, kuna nende vastu rikuti reegleid sagedamini.

Uurimisküsimused ja hüpoteesid

Kuigi varasemad uuringud on käsitletud nii õpetajate kui ka lapsevanemate sekkumisstrateegiaid eraldi, on nende omavaheline võrdlus jäänud väheseks. Käesoleva uurimuse eesmärk on välja selgitada, kuidas lasteaiaõpetajad ja emad sekkuksid eelkoolialiste laste vahelistesse konfliktidesse ning kuidas lapse vanus ja konflikti tüüp sekkumisviisi mõjutavad. Püstitasin kolm uurimisküsimust:

1. Kas ja kuidas mõjutab sekkumise olulisust ja sekkumise viisi lapse vanus ja konflikti tüüp?
2. Mis on õpetajate ja lapsevanemate hinnangul peamised laste vahelistesse konfliktidesse sekkumise põhjused?
3. Kas ja millised on erinevused lapsevanemate ja õpetajate vahel?

Uurimiseks kasutan hüpoteetilisi konflikte ning küsimustikku, kuna nii on situatsioonikirjeldus, millest lähtuda, kõikide vastajate jaoks sama. Uurimisküsimustele vastamiseks püstitasin kuus hüpoteesi:

Hüpotees 1: Sekkumise olulisus sõltub lapse vanusest: lasteaiaõpetajad ja emad peavad olulisemaks sekkumist 3-aastaste laste konfliktidesse kui 6-aastaste laste konfliktidesse.

Hüpotees 2: Sekkumise olulisus sõltub konflikti tüübist: lasteaiaõpetajad ja emad peavad olulisemaks sekkumist omandi konfliktidesse kui erinevaid mänguideid puudutavatesse konfliktidesse.

Hüpotees 3: Sekkumisviis sõltub lapse vanusest: lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad kasutavad 3-aastaste laste konfliktides sagedamini konflikti lõpetamise ning 6-aastaste laste konfliktides sagedamini konflikti vahendamise strateegiat.

Hüpotees 4: Sekkumisviis sõltub konflikti tüübist: lasteaiaõpetajad ja emad kasutavad omandi konfliktides sagedamini konflikti lõpetamise ning erinevaid mänguideid puudutavates konfliktides sagedamini konflikti vahendamise strateegiat.

Hüpotees 5: Õpetajate ja lapsevanemate sekkumise viis on erinev: lapsevanemad kasutavad sekkumisel rohkem konflikti vahendamise, õpetajad aga konflikti lõpetamise strateegiat.

Hüpotees 6: Nii õpetajate kui lapsevanemate jaoks on peamiseks laste vahelistesse konfliktidesse sekkumise põhjuseks laste agressiivsus ning emotsionaalsus.

Meetod

Valim

Magistritöö andmed on kogutud kahes osas. 2022. aastal kogusin uurimistööks andmeid 50 lasteaiaõpetajalt, kes töötavad erinevates Eesti lasteaedades. Osalejateks olid naissoost lasteaiaõpetajad vanuses 25–68 eluaastat ($M = 44,5$, $SD = 10,13$) erialase tööstaažiga vahemikus 0–50 eluaastat ($M = 15,26$, $SD = 13,1$). 23 vastajat olid töötanud õpetajana vähem kui 10 aastat, 27 vastajal oli õpetaja staaži 10 või enam aastat ($M = 15,26$, $SD = 13,1$). Et lasteaiaõpetajate seas olid vastajateks kõik naised, suunasin lastevanemate küsitluse emadele. Emade andmed kogusin 2025. aasta sügisel. Uuringus osales 66 ema vanuses 22–46 eluaastat ($M = 35,5$, $SD = 5,05$). Vastanute peredes oli 1–6 last ($M = 2,06$, $SD = 0,93$), eelkooliealiste laste hulk vastanutel oli 0–2 ($M = 1,26$, $SD = 0,56$).

Mõõtevahend

Nii lasteaiaõpetajatele kui vanematele koostatud küsitluses oli neli hüpoteetilise konflikti kirjeldust, mille aluseks olid võetud kaks kõige sagedamini ette tulevat konflikti tüüpi eelkooliealiste laste vahel: omandi küsimusi ning erinevaid mänguideid puudutavad konfliktid (Chen, 2001; Halmatov, 2008; Myrttil et al., 2021). 2022. aastal vaatlesin konfliktsituatsioonide koostamiseks kahe päeva jooksul laste tegevust liitrühmas, kus on lapsed vanuses 3–7 eluaastat ning kirjutasin üles 3-aastaste ja 6-aastaste laste omavahelised konfliktsituatsioonid. Tulemuste põhjal koostas 4 konfliktsituatsiooni kirjeldust (Tabel 1), palusin tuttavatel lasteaiaõpetajatel

situatsioonikirjeldusi lugeda ja tagasisidestada konflikti realistlikkuse ning tekkimise tõenäosuse osas. Samuti palusin neil vastata, kas ja kuidas nad kirjeldatud konflikti sekkuks.

Tabel 1

Hüpoteetilised konfliktsituatsioonid 3-aastaste ja 6-aastaste laste vahel

Konflikti tüüp	3-aastaste laste vahelised konfliktid	6-aastaste laste vahelised konfliktid
Omandiküsimused	3-aastased lapsed on õues. Kaks last jooksevad üheaegselt kiigeni ning soovivad selle peal kiikuda. Kiikusid on aga vaid üks. Mõlemad lapsed sikutavad kiike enda poole ning kordavad valjuhäälselt: „Mina kiigun esimesena.	On vabamängu aeg. Kaks 6-aastast last lähevad lugemispessa vaibale raamatuid lehitsema. Mõlemad tahavad istuda vaibale tikitud lepatriinu kujutisele. Lepatriinusid on vaibal aga vaid üks. Lapsed hakkavad vaidlema ja suruvad istudes tugevalt üksteise vastu, püüdes lepatriinu peale pääseda.
Erinev mänguidee	Kaks 3-aastast last ehitavad koos onni. Lapsed lisavad onni järjest uusi mänguasju. Üks lastest ütleb, et toob onni kassaaparaadi ja mängib, et siin on pood. Teine laps ütleb, et poodi ei saa mängida, sest see on kodu ja nad magavad siin. Lapsed hakkavad vaidlema. Mõlemad suruvad	Kaks 6-aastast last mängivad õues politseid ja pätti. „Politsei” viib „päti” vanglasse. Veidi aja pärast „pätt” põgeneb. „Politsei” ütleb, et „pätt” ei tohi vanglast põgenema pääseda, vaid peab ootama, kuni ta vabastatakse. „Pätt” vastab, et vangis istumine on igav ja nii

oma mänguideed teisele peale ega nõustu teise ettepanekuga.	ta ei mängi. „Pätt” tahab ise „politseinikuks” hakata, kuid teine laps pole rollivahetusega nõus. Mõlemad nõuavad, et mäng jätkuks nende tahtmist mööda ja pole nõus järele andma.
---	--

Vanemate jaoks kohandasin konfliktsituatsioonid lasteaia keskkonnast kodusesse ja samaealiste õdede-vendade vahel toimuda võivateks konfliktideks (Tabel 2) ning palusin vastamisel ette kujutada, et lapsevanemal on kaks 3-aastast/kaks 6-aastast last ning kirjeldatud konflikti olukorrad juhtuvad tema laste vahel. Tõin välja, et laste sugu pole seejuures oluline.

Tabel 2
Hüpoteetilised konfliktsituatsioonid 3-aastaste ja 6-aastaste õdede-vendade vahel

Konflikti tüüp	3-aastaste õdede-vendade vahelised konfliktid	6-aastaste õdede-vendade vahelised konfliktid
Omandiküsimused	Kaks 3-aastast õde-venda jooksevad õues üheaegselt kiigeni ning soovivad selle peal kiikuda. Kiikusid on aga vaid üks. Mõlemad lapsed sikutavad kiike enda poole ning kordavad valjuhäälselt: „Mina kiigun esimesena.”	Kaks 6-aastast õde-venda lähevad väiksele kott-toolile raamatut lehitsema. Mõlemad tahavad istuda kott-tooli keskel. Korraga mahub kott-tooli keskele üks laps. Lapsed hakkavad vaidlema ja suruvad istudes tugevalt üksteise vastu, püüdes kott-toolile pääseda.
Erinev mänguidee	Kaks 3-aastast õde-venda ehitavad koos onni. Lapsed	Kaks 6-aastast õde-venda mängivad õues politseid ja

lisavad onni järjest uusi	pätti. „Politsei” viib „päti”
mänguasju. Üks lastest ütleb,	vanglasse. Veidi aja pärast
et toob onni kassaaparaadi ja	„pätt” põgeneb. „Politsei”
mängib, et siin on pood. Teine	ütleb, et „pätt” ei tohi
laps ütleb, et poodi ei saa	vanglast põgenema pääseda,
mängida, sest see on kodu ja	vaid peab ootama, kuni ta
nad magavad siin. Lapsed	vabastatakse. „Pätt” vastab, et
hakkavad vaidlema. Mõlemad	vangis istumine on igav ja nii
suruvad oma mänguideed	ta ei mängi. „Pätt” tahab ise
teisele peale ega nõustu teise	„politseinikuks” hakata, kuid
ettepanekuga.	teine laps pole
	rollivahetusega nõus.
	Mõlemad nõuavad, et mäng
	jätuks nende tahtmist mööda
	ja pole nõus järele andma.

Nii Tabelis 1 kui Tabelis 2 välja toodud konfliktsituatsioonide puhul uurisin, kui oluliseks peab vastaja kirjeldatud konflikti sekkumist 4-pallisel skaalal, kus 1 tähistas mitteoluliseks ning 4 tähistas oluliseks. Avatud küsimuste abil palusin kirjeldada, kuidas õpetaja või ema kirjeldatud konflikti sekkuks ning mille järgi vastaja otsustab, et aeg on laste vahelisse konflikti sekkuda.

Protseduur

Nii õpetajate kui vanemate küsitlus koostati *google forms* keskkonnas. Uurimuses osalejate leidmiseks saatsin küsimustikud koos kaaskirjaga Tartu linnas tegutsevate munitsipaal- ja eralasteaedade direktoritele, paludes need edastada vastavalt kõikidele oma lasteaia õpetajatele (2022) ja lapse vanematele (2025). Tartu linna lasteaedade nimekirja ning direktorite kontaktandmed võtsin Tartu haridusteenuste haldamise süsteemist ARNO lasteaedade moodulist. 2022. aastal jagasin küsitluse linki koos tutvustava infoga andmete kasutamise, uurimuse eesmärgi ning anonüümsuse tagamise kohta kahes temaatilises Facebooki grupis: „Eesti Lasteaednike Liit – Väärtustades Eesti lasteaiaõpetajat!” ning „Lasteaednike ideed”. 2025. aastal jagasin küsitlust Facebooki grupis „Tartu ja Tartumaa lasteaedade arvustused”, tuttavate

lapsevanemate seas palvega seda ka teistele vanematele edastada, sealhulgas tööalaselt. Nii õpetajatele kui lapsevanematele mõeldud küsitlused olid vastamiseks avatud kaks nädalat.

Kodeerimine

Varasemates uuringutes (Arcaro-McPhee et al., 2002; Chen, 2001; Silver & Harkins, 2007) välja toodule tuginedes jagasin nii õpetajate kui lastevanemate kirjeldused selle kohta, kuidas nad laste vahelistesse konfliktidesse sekkuksid, konflikti lõpetamise ja konflikti vahendamise strateegiaks. Eeltoodud uuringute järgi käivad konflikti lõpetamise alla konflikti väline juhtimine, lõpetamine ning konkreetsed juhised konflikti lõpetamiseks, konflikti vahendamise strateegia alla aga laste suunamine probleemi üle arutlema, läbirääkimisi ja dialoogi pidama, teineteise seisukohti mõistma ning ühiseid lahendusi leidma. Kuna osade vastuste põhjal ei selgunud, kuidas õpetaja või lapsevanem olukorda sekkuks või kirjutas vastaja, et ei sekkuks laste vahelisse kontakti, lisasin kolmanda kategooria ei selgu/ei sekku.

Vastuseid kodeerides jagasin lõpetamise kategooriasse sekkumise viisid, kus õpetaja või lapsevanem andis lastega olukorra üle arutlemata lastele konkreetse juhise ja/või valmis lahenduse konflikti lõpetamiseks (näiteks „*Ütlen, et kiigute kordamööda. Esimesena saab kiikuda laps, kes nt liisusalmi või kivi, paber, käärid võidab.*” „*Lahendaksin olukorra selle lapse kauks, kes eelmises tülis jäi nõ kaotajaks*”), lõpetas tegevuse, mis laste vahel konflikti tekitas (näiteks „*Kui lapsed ei suuda otsustada, sekkun ja ütlen et see mäng jääb nüüd pooleli, sest nad ei suuda leppida kokku rollides ja suunan muud tegevust tegema (pallimäng, liivamäng)*” või „*Lõpetage ära see kisa. Kui te ei suuda omavahel kiikumise järjekorda kokku leppida, siis ei saa keegi kiikuda*”), veenis lapsi soovitus loobuma (näiteks „*tüdrukutel on alati eesõigus*”, „*targem annab järele*”) või suunas nad tegevusest eemale („*Suunaksin ühe lastest teise kohta istuma ja raamatut vaatama*”, „*Laseks neil õppida, et eirates mängu reegleid jääd mängust välja.*”)

Vahendamise kategooriasse kuulusid sekkumised, kus õpetaja või lapsevanem tõi välja koos lastega olukorra arutamist (näiteks „*Istun laste juurde ja lahendame olukorra vestluse teel, püüame leida kompromisse*”), tunnete peegeldamist (näiteks „*Ma näen, et olete mõlemad rahulolematud/vihased. Mis juhtus?*”), teise osapoole vaatenurga selgitamist (näiteks „*räägiksin lastele, et mängudes on reeglid ja kui üks osapool enam ei soovi selliselt mängida, siis tuleb sellest rääkides teada anda ning püüda kokkuleppele saada*”, „*Aitaksin neil arutleda, palju kellegi soove on juba täidetud ja kuidas kompromissini jõuda*”), ühiste lahenduste leidmist või

omapoolset pakkumist pärast ühist probleemi arutelu (näiteks „*Kuulaksin mõlemad lapsed ära ja pakaksin lahenduse, kas rollid vahetada või lahenduse mitesobivusel leida sobiv mäng kui on soov koos edasi mängida*”, „*Suunaks ise lahendust leidma või uut mängu otsima*”). Õpetaja võis seejuures sekkuda ning mängu või tegevuse pausile panna, kuni lapsed lahenduse leidsid (näiteks „*Peatan kiigu enda poole tirimise, püüan lastega jõuda kokkuleppele kiikumise järjekorras ja ajas nt üks laps 5 min ja seejärel teine 5 min*“, „*Kui Ei saa enam kokkuleppele, siis tuleb Hetkel see mäng lõpetada leida uus/või proovida hiljem rolle vahetada*). Õpetaja või lapsevanem võis seejuures ka tegevuse ajutiselt peatada, et võimaldada lastel ühiselt lahendust leida.

„Määramata” kategooriasse jäid olukorrad, kus õpetaja või lapsevanem oli jätnud vastamata, laste vahelisse konflikti ei sekkunud, vähemalt esialgu, või ei saanud vastusest sekkumisviisi välja lugeda (näiteks „*Kord nii, kord naa*”, „*Oleneb lastest ja olukorrast*”, „*Ma jälgiksin, et nad üksteist ei solvaks või ei lööks ja vaataks kas nad ise jõuavad lahenduseni*.”). Küsimuses, mille järgi õpetajad ja lapsevanemad otsustavad, et aeg on laste vahelisse konflikti sekkuda, jagasin sekkumise põhjused kümnesse kategooriasse: lapse vanus, laps küsib abi, emotsionaalsus, agressiivsus, osapoolte ebavõrdsus, lapse või laste iseloom, lapsed ei saa ise hakkama, sisetunne, laste turvalisus ja heaolu, olukorrast lähtuvalt. Kui vastaja märkis oma vastuses konkreetse kategooria tegurit, märkisin selle vastavas kategoorias numbriga 1. Kui kategooriasse kuuluvat tegurit ei mainitud, märkisin selle kategooria numbriga 0. 30 juhuslikult valitud vastust kodeeriti paralleelselt kahe kodeerija poolt. Kokkulangevus oli 90%.

Andmeanalüüs

Andmeanalüüs on läbi viidud JASP programmis. Õpetajate ja emade hinnanguid sekkumise olulisusele 3-aastaste ja 6-aastaste laste vahelistesse omandi- ja mänguideede konfliktidesse (hüpoteesid 1 ja 2) võrdlesin sõltuvate valimite t-testi abil. Sekkumisstrateegia valiku seost lapse vanuse ja konflikti tüübiga (hüpoteesid 3 ja 4) analüüsisin hii-ruut testi (χ^2) abil (lapse vanus $\times$ strateegia / konflikti tüüp $\times$ strateegia). Õpetajate ja emade võimalikke erinevusi (hüpotees 5) sekkumisstrateegiate valikus analüüsisin hii-ruut testi abil ning sekkumise põhjuste erinevusi rühmade vahel sagedusanalüüsi abil. Sekkumise põhjuseid (hüpotees 6) kirjeldasin sagedusanalüüsi abil.

Tulemused

Sekkumise olulisus

Esimesed kaks hüpoteesi puudutasid sekkumise olulisust ning selle sõltumist laste vanusest (hüpotees 1) ning konflikti tüübist (hüpotees 2). Tabelis 3 on välja toodud lasteaiaõpetajate ja emade hinnangud sekkumise olulisusele.

Tabel 3

Lasteaiaõpetajate ja emade hinnangud sekkumise olulisusele 3- ja 6-aastaste laste omandi- ja mänguideede konfliktides

Lapse vanus ja konflikti tüüp	Õpetajad		Emad	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
3a omandikonflikt	3,26	0,60	3,15	0,56
3a mänguideede konflikt	2,84	0,68	2,67	0,81
6a omandikonflikt	2,46	0,70	2,52	0,71
6a mänguideede konflikt	2,36	0,68	2,29	0,68
3a konfliktid (koondatud)	3,05	0,67	2,91	0,58
6a konfliktid (koondatud)	2,41	0,70	2,40	0,55
Omandi konfliktid koondatud	2,86	0,52	2,84	0,54
Mänguideede konfliktid koondatud	2,60	0,59	2,47	0,67

M = keskmine; SD = standardhälve. Kõrgem väärtus näitab sekkumise suuremat olulisust.

Õpetajate hinnangul oli sekkumine olulisem 3-aastaste laste omandi konfliktides ($M = 3,26$, $SD = 0,60$) kui 3-aastaste laste mänguideede konfliktides ($M = 2,84$, $SD = 0,68$), $t(49) = 3,91$, $p < .001$. 6-aastaste laste konfliktide puhul olid mänguideede konfliktidesse sekkumise hinnangud küll veidi madalamad ($M = 2,36$, $SD = 0,68$) kui omandi konfliktide puhul ($M = 2,41$, $SD = 0,70$), kuid erinevus ei olnud statistiliselt oluline, $t(49) = 1,09$, $p = .28$.

Konfliktisituatsioonide ülene analüüs näitas, et õpetajate hinnangul peeti sekkumist olulisemaks 3-aastaste laste konfliktides ($M = 3,05$, $SD = 0,67$) kui 6-aastaste laste konfliktides ($M = 2,41$, $SD = 0,70$), $t(49) = 8,29$, $p < .001$.

Emade hinnangutes ilmnis sarnane muster. Emade hinnangul oli sekkumine olulisem 3-aastaste laste omandi konfliktidesse ($M = 3,15$, $SD = 0,56$) kui mänguideede konfliktidesse ($M = 2,67$, $SD = 0,81$), $t(65) = 5,75$, $p < .001$. Ka 6-aastaste laste konfliktides peeti olulisemaks sekkumist mänguideede konfliktidesse ($M = 2,53$, $SD = 0,68$) kui omandi konfliktidesse ($M = 2,27$, $SD = 0,71$), $t(65) = 3,05$, $p = .003$. Situatsioonide ülene analüüs näitas, et emade hinnangul peeti sekkumist olulisemaks 3-aastaste laste konfliktidesse ($M = 2,91$, $SD = 0,58$) kui 6-aastaste laste konfliktidesse ($M = 2,40$, $SD = 0,55$), $t(65) = 7,76$, $p < .001$.

Seega toetasid tulemused esimest hüpoteesi: nii õpetajate kui emade hinnangul peeti sekkumist olulisemaks 3-aastaste kui 6-aastaste laste konfliktidesse. See viitab, et nooremate laste konfliktides nähakse täiskasvanu rolli olulisemana.

Teine hüpotees käsitles konflikti tüübi mõju sekkumise olulisuse hinnangule. Vanuserühmade üleselt koondatud analüüs, milles 3- ja 6-aastaste laste andmed olid liidetud, näitas, et nii õpetajad kui ka emad pidasid sekkumist olulisemaks omandi konfliktidesse kui erinevaid mänguideid puudutavatesse konfliktidesse. Õpetajate hinnangul oli omandi konfliktidesse sekkumise olulisus ($M = 2,86$, $SD = 0,52$) kõrgem kui mänguideede konfliktides ($M = 2,60$, $SD = 0,59$), $t(49) = 3,37$, $p = .001$, efektisuurus oli keskmine ($d = 0,48$). Emade hinnangutes ilmnis sama suund, kuid tugevama efektiga: omandikonfliktidesse sekkumist peeti olulisemaks ($M = 2,84$, $SD = 0,54$) kui mänguideede konfliktidesse sekkumist ($M = 2,47$, $SD = 0,67$), $t(65) = 5,48$, $p < .001$, $d = 0,68$.

Õpetajate ja emade hinnanguid omavahel võrreldes ei ilmnenu statistiliselt olulisi erinevusi. Omandikonfliktidesse sekkumise olulisuse hinnangud ei erinenud õpetajate ($M = 2,86$, $SD = 0,52$) ja emade ($M = 2,84$, $SD = 0,54$) vahel, $t(107,62) = 0,20$, $p = .84$. Samuti ei ilmnenu rühmade vahel erinevusi mänguideede konfliktidesse sekkumise hinnangutes, $t(111,37) = 1,11$, $p = .27$.

Kokkuvõttes toetasid tulemused mõlemat hüpoteesi: nii lapse vanus kui ka konflikti tüüp mõjutasid sekkumise olulisuse hinnanguid. Mõlemas rühmas peeti sekkumist olulisemaks nooremate laste konfliktides ning omandi konfliktides võrreldes erinevaid mänguideid

puudutavate konfliktidega. Hüpotees 1 ja hüpotees 2 leidsid töös kinnitust.

Sekkumisstrateegia valik

Kolmas, neljas ja viies hüpotees puudutavad sekkumisviisi: emade ja lasteaiaõpetajate sekkumisstrateegia valiku sõltumist lapse vanusest (hüpotees 3) ja konflikti tüübist (hüpotees 4), emade ja lasteaiaõpetajate sekkumisviisi erinevust (hüpotees 5).

Tabel 4

Sekkumisstrateegia valik lapse vanuse lõikes (%)

Rühm	Lapse vanus	Vahendamine (%)	Lõpetamine (%)	Ei sekku / ei selgu (%)
Õpetajad	3-aastased	53,0	37,0	10,0
Õpetajad	6-aastased	52,0	24,0	24,0
Emad	3-aastased	51,5	43,9	4,5
Emad	6-aastased	42,4	45,5	12,1

Sekkumisstrateegia valikut lapse vanuse lõikes on esitatud Tabelis 4. Õpetajate vastustes ilmnes, et 3-aastaste laste konfliktide puhul kasutati lõpetamise strateegiat sagedamini kui 6-aastaste laste puhul (vastavalt 37% ja 24%), samas kui mõlemas vanuserühmas domineeris vahendamise strateegia. Emade vastustes olid erinevused väiksemad: 3-aastaste laste konfliktides kasutati sagedamini vahendamise strateegiat (51,5%) kui lõpetamist (43,9%), samas kui 6-aastaste laste puhul olid vahendamise (42,4%) ja lõpetamise (45,5%) osakaalud sarnasemad. Mittesekkumist kasutati mõlemas vanuserühmas harvem. Hii-ruut test näitas, et õpetajate vastustes esines statistiliselt oluline seos lapse vanuse ja sekkumisstrateegia vahel, $\chi^2(2) = 8,54$, $p = .01$, samas kui emade vastustes sellist seost ei ilmnunud, $\chi^2(2) = 2,87$, $p = .238$. Täpsem analüüs näitas, et õpetajad kasutasid 3-aastaste laste omandi konfliktides lõpetamise strateegiat statistiliselt oluliselt sagedamini kui 6-aastaste laste puhul, $\chi^2(2) = 8,60$, $p = .01$, samas kui mänguideede konfliktide puhul vanuselisi erinevusi ei ilmnunud, $\chi^2(2) = 0,60$, $p = .74$. Emade

vastustes ei ilmnenud statistiliselt olulisi erinevusi sekkumisstrateegia valikus 3- ja 6-aastaste laste konfliktide vahel ei omandi- ega mänguideede konfliktide puhul. Seega ilmnes vanuseline mõju sekkumisstrateegia valikule õpetajate, kuid mitte emade vastustes. Hüpotees 3 leidis osalist kinnitust.

Sekkumisstrateegia valikut konflikti tüübi lõikes on esitatud Tabelis 5.

Tabel 5

Sekkumisstrateegia valik konflikti tüübi lõikes (%)

Rühm	Konflikti tüüp	Vahendamine (%)	Lõpetamine (%)	Ei sekku / ei selgu (%)
Õpetajad	Omandikonflikt	53	37	10
Õpetajad	Mänguideede konflikt	53	26	21
Emad	Omandikonflikt	47	44,7	8,3
Emad	Mänguideede konflikt	50	29,5	20

Õpetajate vastustes olid vahendamise ja lõpetamise strateegiate osakaalud omandi- ja mänguideede konfliktides suhteliselt sarnased, kuid mänguideede konfliktide puhul suurenes mittesekkumise osakaal (21%). Emade vastustes ilmnes selgem erinevus: omandikonfliktides kasutati sagedamini nii vahendamist (47%) kui lõpetamist (44,7%), samas kui mänguideede konfliktides vähenes nii vahendamise kui ka lõpetamise strateegiate osakaal ning suurenes mittesekkumise osakaal. Hii-ruut test näitas, et nii õpetajate kui emade sekkumisstrateegia sõltus statistiliselt oluliselt konflikti tüübist (õpetajad: $\chi^2(2) = 5,82, p = .05$; emad: $\chi^2(2) = 12,27, p < .001$). Seega mõjutas konflikti tüüp sekkumisstrateegia valikut mõlemas rühmas, kuid seos oli tugevam emade vastustes. Hüpotees 4 leidis kinnitust.

Tabelite 4 ja 5 põhjal ilmneb, et õpetajate ja emade sekkumisstrateegiate üldine jaotus oli sarnane 3- ja 6-aastaste laste konfliktide puhul. Õpetajate vastustes ilmnes lapse vanusest tulenev

erinevus omandikonfliktides kasutatud sekkumisstrateegiates: 3-aastaste laste omandikonfliktides kasutati lõpetamise strateegiat statistiliselt oluliselt sagedamini kui 6-aastaste laste konfliktides, $\chi^2(2) = 8,60, p = .01$, samas kui mänguideede konfliktide puhul vanuselisi erinevusi ei ilmnenud ($\chi^2(2) = 0,60, p = .74$). Emade vastustes ei ilmnenud statistiliselt olulisi erinevusi sekkumisstrateegia valikus 3- ja 6-aastaste laste konfliktide vahel ei omandi- ega mänguideede konfliktide puhul.

Tulemused näitasid, et kuigi nii õpetajate kui ka emade sekkumisstrateegia sõltus statistiliselt oluliselt konflikti tüübist rühmade sees, ei erinenud rühmad strateegiate üldises jaotuses. Õpetajad ei kasutanud lõpetamise strateegiat üldistatult rohkem kui emad ning emad ei kasutanud vahendamise strateegiat üldistatult rohkem kui õpetajad. Erinevus ilmnes pigem tegurites, mille alusel sekkumisstrateegia valik kujunes. Õpetajate vastustes oli strateegia valik seotud lapse vanusega, samas kui emade puhul ilmnes tugevam seos konflikti tüübiga.

Hüpotees 5 otseselt kinnitust ei leidnud. Kuigi sekkumisstrateegiate jaotuses esinesid teatud mustrid, ei saa väita, et lapsevanemad kasutaksid üldiselt rohkem vahendamist ning õpetajad rohkem lõpetamist. Pigem näitavad tulemused, et mõlema rühma sekkumisviisid on üldises jaotuses suures osas sarnased, kuid erinevad nende kasutamise aluseks olevad otsustamisloogikad: õpetajate puhul on see enam seotud lapse vanusega, emade puhul aga konflikti tüübiga. See viitab, et õpetajad diferentseerivad oma sekkumisviise enam lapse arengutasemest lähtuvalt, samas kui emad lähtuvad rohkem konflikti sisulisest iseloomust.

Sekkumise põhjused

Kuuenda hüpoteesi kohaselt on nii õpetajate kui lapsevanemate jaoks peamiseks laste vahelistesse konfliktidesse sekkumise põhjuseks laste agressiivsus ja emotsionaalsus.

Tabel 6*Põhjused, miks õpetajad ja lapsevanemad laste vahelistesse konfliktidesse sekkuvad*

Laste vahelistesse konfliktidesse sekkumise põhjus	Vastanute % õpetajad	Vastanute% vanemad
Emotsionaalsus	52	46
Agressiivsus	50	61
Olukorrast lähtuvalt	24	9
Lapsed ei saa ise hakkama	20	20
Laps küsib abi	16	11
Lapse või laste iseloom	14	0
Lapse vanus	12	8
Sisetunne	6	2
Osapoolte ebavõrdsus	4	15
Laste turvalisus ja heaolu	2	11

Nagu Tabelist 6 nähtub, eristusid õpetajate vastustes peamiste sekkumise põhjustena laste emotsionaalsus (52%) ja agressiivsus (50%), mis moodustasid suurima osakaalu vastustest. Emade hinnangutes ilmnis sarnane muster: kõige sagedamini nimetati sekkumise põhjuseks laste agressiivsust (61%) ning emotsionaalsust (46%). Teised põhjused, nagu olukorrast lähtumine (õpetajatel 24%) või hinnang, et lapsed ei saa ise hakkama (20%), esinesid märgatavalt harvemini. Õpetajate ja emade vastuste võrdlemiseks hinnati rühmadevahelisi erinevusi sekkumise põhjuste osas hii-ruut testi abil, kuid statistiliselt olulisi erinevusi ei ilmnunud ($p > .05$). Tulemused viitavad, et nii õpetajate kui ka lapsevanemate jaoks on laste vahelistesse konfliktidesse sekkumise peamisteks ajenditeks laste agressiivne käitumine ja tugev emotsionaalne reaktsioon.

Arutelu

Magistritöö eesmärk oli välja selgitada, kuidas lasteaiaõpetajad ja emad sekkuksid eelkooliealiste laste vahelistesse konfliktidesse: kas ja kuidas mõjutavad sekkumise olulisust ja sekkumise viisi lapse vanus ja konflikti tüüp, millised on peamised sekkumise põhjused ning kas õpetajate ja emade vahel esineb erinevusi. Tulemused näitasid, et nii lasteaiaõpetajad kui emad pidasid sekkumist olulisemaks 3-aastaste laste konfliktidesse kui 6-aastaste laste konfliktidesse ning omandikonfliktidesse sekkumist olulisemaks erinevate mänguideede konfliktidesse sekkumisest. Sekkumisstrateegiate osas ei ilmnenu õpetajate ja emade vahel üldist erinevust. Uurimusest selgus aga, et sekkumise otsused kujunevad mitmete tegurite koosmõjust: õpetajate puhul lapse vanusest ning emade puhul konflikti tüübist.

Tulemus, et sekkumise olulisus sõltub lapse vanusest, on kooskõlas varasemate uuringutega (Chen, 1998; Chen, 2001; Majorano et al., 2015; Wiegerová & Navrátilová, 2019): 3-aastaste laste madalam eneseregulatsioon, suurem emotsionaalsus ja piiratumad läbirääkimisoskused tähendavad, et konfliktid eskaleeruvad kiiremini ning täiskasvanu sekkumise vajadus on suurem (Chen, 2001; Myrtil et al., 2021). See selgitab, miks 3-aastaste laste konfliktides peeti sekkumist olulisemaks kui 6-aastaste laste konfliktides.

Sekkumisviisi osas leidis hüpotees aga vaid osalist kinnitust. Ehkki eeldati, et nooremate laste puhul kasutatakse sagedamini konflikti lõpetamise ning vanemate laste puhul vahendamise strateegiat, ilmnes selline vanuseline erinevus ainult õpetajate vastustes. Õpetajad kasutasid 3-aastaste laste konfliktides 6-aastaste lastega võrreldes tõepoolest sagedamini lõpetamise strateegiat, samas kui mõlemas vanuserühmas domineeris vahendamise strateegia. Emade puhul nii selget eristumist ei ilmnenu. Ühe võimaliku selgitusena võib välja tuua, et õpetajate professionaalne ettevalmistus ja igapäevane töö lastega suunab neid toimima lapse arengu teadliku toetajana ning lähtuma rohkem lapse arengutasemest. Et rühmatöös tuleb arvestada korraga mitme lapse käitumise, turvalisuse ja rühmadünaamikaga, võivad õpetajad teadlikumalt kohandada oma sekkumisviisi vastavalt lapse vanusele. Tulemus viitab, et õpetajad tegelevad ka rohkem konfliktiennetusega, mis aitab ära hoida emotsionaalsemaid ja agressiivsemaid kokkupõrkeid. Lasteaias on võimalus valida ka erinevate mängukaaslaste vahel ning õpetajad saavad lapsi suunata ühisesse tegevusse nende kaaslastega, kellega lapsel parasjagu vähem konflikte ette tuleb. Emade puhul võib sekkumine olla rohkem situatsioonipõhine ning seotud

konkreetsel lapse ja suhtega, mistõttu ei pruugi lapse vanus olla nii selgelt eristuv otsustegur. Samuti võivad vanemad arvestada korraga mitmeid asjaolusid, nagu lapse iseloom, varasem käitumine või konkreetse olukorra eripära, mistõttu ei kujune välja ühtset vanuselist mustrit sekkumise viisis. Asjaolu, et emade sekkumine ei sõltu lapse vanusest õpetajatega samal määral, võib omakorda olla selgitatud Howe et al. (2023) uurimuses väljatooduga, et õpetajatel on rohkem kogemust nii erinevas vanuses laste arenguliste eripärade kui ka samaealiste laste omavaheliste konfliktidega. Seevastu koduses keskkonnas puutuvad vanemad sagedamini kokku eri vanuses lastega, mis võib vähendada vanusepõhiste mustrite esiletulekut sekkumisviisides (Perlman & Ross, 1997).

Tulemused viitasid, et sekkumise olulisus sõltus ka konflikti tüübist: nii õpetajad kui emad pidasid olulisemaks sekkumist omandikonfliktidesse kui mänguideede konfliktidesse. Omandi konfliktid on iseloomulikud noorematele lastele, kelle eneseregulatsioonioskused on madalamas arengujärgus, ning nendega kaasneb suurem emotsionaalne ja füüsilise eskaleerumise risk (Chen, 2001; Bayram, 2014; Mascata, 2015; Myrttil et al., 2021). Seetõttu võib risk laste heaolule ja turvalisusele olla üks peamisi põhjuseid, miks täiskasvanud nendes olukordades sekkuvad. Erinevalt vanusest mõjutas konflikti tüüp sekkumisstrateegia valikut nii õpetajate kui emade puhul, kusjuures seos oli tugevam emade vastustes. See tähendab, et emade vastustes ilmnes selgem muster strateegiate jaotuses sõltuvalt konflikti tüübist: omandi konfliktide puhul kasutati sagedamini nii vahendamise kui ka lõpetamise strateegiaid, samas kui mänguideede konfliktide puhul vähenes nende strateegiate osakaal ning suurenes mittesekkumise osakaal. Tulemus viitab, et emad diferentseerivad oma sekkumisviise rohkem konkreetse konflikti sisust lähtuvalt – näiteks sellest, kas tegemist on omandivaidluse või lahkarvamusega mänguidees. See võib viidata, et koduses keskkonnas on konfliktide tähendus tihedamalt seotud suhete ja situatsioonilise kontekstiga kui institutsionaalses keskkonnas (Clarke et al., 2019; Howe et al., 2023; Sheridan et al., 2019). Seega leidsid konflikti tüüpi puudutavad hüpoteesid kinnitust nii sekkumise olulisuse kui ka sekkumisviisi osas.

Eelnevatele uuringutele tuginedes püstitatud hüpotees, et lapsevanemad kasutavad rohkem konflikti vahendamise ning õpetajad rohkem konflikti lõpetamise strateegiaid (Howe et al., 2023; Perlman & Ross, 1997), ei leidnud käesolevas töös kinnitust. Kuigi sekkumisstrateegiate jaotuses esines teatud mustreid, ei ilmnenud õpetajate ja emade vahel üldisi erinevusi strateegiate kasutamises. See viitab, et erinevus ei seisne mitte niivõrd strateegiate

valikus, vaid pigem selles, millest nende kasutamise otsus sõltub. Erinevus varasemate uuringutega võrreldes võib tuleneda uurimismeetodist, kuna käesolevas töös kasutati hüpoteetilisi situatsioone. On leitud, et täiskasvanute kirjeldatud käitumine ei pruugi alati vastata nende tegelikule käitumisele reaalses olukorras (Thornberg, 2008). Ühe võimaliku selgitusena võib näha ka, et nii õpetajad kui emad lähtuvad lastega suheldes sarnastest üldise kasvatuse ja suhtlemise põhimõtetest, mistõttu võivad nende reaalsed sekkumisviisid olla sarnasemad, kui varasem kirjandus seda eeldab. Rühmade vahelisi erinevusi võib vähendada võimalus, et hüpoteetilise konflikti puhul kirjeldavad vastajad pigem sotsiaalselt soovitatavat või normatiivset käitumist, mis võib vähendada tulemuste vastavust tegelikule käitumisele. Tulemus võib viidata ka, et laste konfliktid on oma olemuselt mitmetahulised ning täiskasvanud peavad sekkumistel arvestama mitme erineva teguri, näiteks lapse vanuse, konflikti sisu, emotsioonide intensiivsuse, olukordade korduvuse jms korraga, mistõttu ei kujune välja selgelt eristatavad ning püsivad strateegia mustreid. Samuti mõjutavad sekkumisi ka täiskasvanute endi väsimusaste, toimetulekupiir, ootused laste käitumisele ning teadmised ja arusaamad laste arengu- ja suhtlemispsühholoogiast.

Peamiseks laste vahelistesse konfliktidesse sekkumise põhjuseks peeti laste emotsionaalsust ja agressiivsust, mis on kooskõlas varasemate uuringutega (Clarke et al., 2019; Mascata, 2015; Myrttil et al., 2021). Madalam impulsikontroll ja sotsiaalsete oskuste puudulikkus suurendavad konfliktide eskaleerumise riski (Chen, 2011; Halmatov, 2018), mistõttu täiskasvanud peavad vajalikuks sekkuda laste heaolu ja turvalisuse tagamiseks.

Uurimuse üks olulisemaid järeldusi on, et õpetajate ja emade erinevus laste konfliktidesse sekkumisel ei seisne niivõrd kasutatavates strateegiates, vaid otsustamisloogikas, mis peegeldab erinevaid rolle ja vastutusi lapse arengukeskkonnas. Otsustamisloogika mõjutab seda, mille alusel strateegiaid rakendatakse: õpetajad kohandavad sekkumist enam lapse vanuse ja arengutaseme järgi, samas kui emad lähtuvad rohkem konkreetse konflikti sisust ja tüübist. See erinevus peegeldab laiemat rollierinevust õpetajate ja lapsevanemate vahel. Õpetajate suurem kalduvus lähtuda lapse arengutasemest võib olla seletatav nende professionaalse rolliga, mis eeldab laste arengu arvestamist ning rühmadünaamika juhtimist (Howe et al., 2023).

Lapsevanemate sekkumine seevastu on tihedamalt seotud konkreetsete olukordade ja suhete dünaamikaga, mistõttu võivad nad lähtuda rohkem konflikti sisust ja peresuhete pikaajalisest kujunemisest (Perlman & Ross, 1997).

Samas tuleb tulemusi tõlgendades arvestada, et vastustes toodi sageli esile mitmeid sekkumist mõjutavaid tegureid korraga, mis viitab laste konfliktide komplekssele olemusele. Täiskasvanud peavad konfliktsituatsioonides arvestama nii lapse vanuse, konflikti tüübi, osapoolte emotsionaalse seisundi kui ka situatsiooni kontekstiga, mistõttu ei pruugi sekkumise otsused lähtuda ühest domineerivast tegurist, vaid kujunevad mitme aspekti koosmõjus, mis võib selgitada ka, miks selgeid ja püsivaid sekkumismustreid ei ilmnenu.

Erinevate sekkumisstrateegiate olulisus seisneb ka nende mõjus laste arengule. Varasemad uuringud (Silver & Harkins, 2007; Wiegerová & Navrátilová, 2019) on näidanud, et konflikti lõpetamise strateegia annab küll kiire lahenduse, kuid piirab laste võimalust ise probleemi üle arutleda ja lahendusi leida. Vahendamise strateegiate rakendamine seevastu toetab laste dialoogi, perspektiivi võtmist ja ühiste lahenduste leidmist (Arcaro-McPhee et al., 2002), mis aitab kaasa positiivse sotsiaalse keskkonna kujunemisele ning laste iseseisvale toimetulekule nii rühmas kui ka kodus (Andrews, 2017; Howe & Recchia, 2006; Thornberg, 2008).

Käesolev töö aitab paremini mõista õpetajate ja emade sekkumisstrateegiaid ning nende kujunemist mõjutavaid tegureid. Tulemused viitavad vajadusele toetada nii õpetajaid kui lapsevanemaid teadlikumate ja konstruktiivsemate vahendamise strateegiate kasutamisel, et arendada laste sotsiaal-emotsionaalseid oskusi, empaatiavõimet ja eneseregulatsiooni (Clarke et al., 2019; Myrtil et al., 2021). Täiskasvanute reaktsioonid annavad lastele mudeli, kuidas konfliktides käituda, mistõttu on nende roll keskkonna kujundamisel väga oluline.

Piirangud ja edasised uurimissuunad

Magistritöö tulemuste tõlgendamisel tuleb arvestada mõnede piirangutega. Uuring põhines hüpoteetilistel olukordadel, mis ei pruugi täielikult kajastada täiskasvanute tegelikku käitumist igapäevaelus. Küsimustike vastused võivad kirjeldada rohkem sotsiaalselt soovitatavat käitumist kui spontaanset reageerimist olukorras. Vastuseid võivad mõjutada mitmed ka kontekstuaalsed tegurid, nagu väsimus, varasemad kogemused või tugisüsteemide olemasolu. Edasistes uuringutes võiks kasutada näiteks vaatlusmeetodeid või rollimänge, et saada täpsem ülevaade tegelikust sekkumise käitumisest. Kui küsitlus oleks läbi viidud intervjuu vormis, oleks saanud lisaküsimuste abil täpsustada või paluda mudeldada, kuidas vastaja täpselt sekkub.

Tulemusi võis mõjutada ka väike valim ning lapse soo täpsustamata jätmine. Vanemate vastused ei pruukinud põhineda niivõrd reaalsel kogemusel, kuna tavaliselt on lapsed peredes

erinevas vanuses. Et uuringu valim oli piiratud ning hõlmas üksnes naissoost lasteaiaõpetajaid ja emasid, ei ole tulemused üldistatavad kõikidele lapsevanematele, eelkõige isadele. Töös kasutati mugavusvalimit, kus osalejad kaasati vabatahtlikkuse alusel. See võib tähendada, et uuringus osalesid keskmisest teadlikumad või teemast enam huvitatud vastajad. Tulevased uurimused võiksid kaasata mitmekesisema ja juhuvalimile lähedasema valimi, isasid ning erineva taustaga peresid. Edaspidi oleks huvitav uurida ka, kuidas mõjutavad sekkumisstrateegiate kasutamist erinevad koolitused (näiteks Gordoni perekool) ja supervisiooni võimaldamine ning milline on sekkumisviiside mõju laste sotsiaal-emotsionaalsete oskuste arengule.

Välja toodud piirangutest hoolimata on käesoleva magistritöö üheks oluliseks panuseks õpetajate ja lapsevanemate sekkumisloogika võrdlev analüüs, mis aitab paremini mõista, millistest teguritest täiskasvanute sekkumise otsused lähtuvad. Et lapsed õpivad korduvatest mudeldamistest, on positiivne, et nii õpetajad kui emad sekkuvad laste vahelistesse konfliktidesse üldjoontes sarnaselt. Erineva sekkumise otsuste kujundamise loogika - lapse vanus õpetajatel ning konflikti tüüp vanematel - viitab vajadusele toetada nii haridusasutustes kui ka kodus keskkonnas teadlikku ja lapse arengut toetavat konfliktilahenduse õpetamist, et soodustada laste sotsiaal-emotsionaalsete oskuste kujunemist. Seetõttu on oluline pöörata rohkem tähelepanu täiskasvanute teadlikule rollile laste konfliktide suunamisel, et toetada laste sotsiaal-emotsionaalset arengut süsteemselt nii haridusasutustes kui ka peres.

Tänuõnad

Tänan oma juhendajat Anni Tamme toetava, põhjaliku ja süvenenud juhendamise eest. Samuti tänan küsitlusele vastanud lasteaia õpetajaid ja emasid ning küsimustikku jaganud lasteaia direktoreid. Tänan oma abikaasat ja tütreid, kes on kannatlikult oodanud mu magistritöö valmimist. Pühendan töö oma kolmele tütrele ning lasteaialastele, kellelt olen aastate jooksul õppinud konfliktide vahendamise igapäevast kasu.

Kasutatud kirjandus

- Aber, J. L., Brown, J. L., & Jones, S. M. (2003). Developmental trajectories toward violence in middle childhood: Course, demographic differences, and response to school-based intervention. *Developmental Psychology*, 39(2), 324–348.
<https://doi.org/10.1037/0012-1649.39.2.324>
- Andrews, M. C. (2017). Supporting conflict resolution in an early childhood Montessori environment. Sophia, the St. Catherine University repository.
<https://sophia.stkate.edu/maed/206>
- Arcaro-McPhee, R., Doppler, E., & Harkins, D. (2002). Conflict resolution in a preschool constructivist classroom: A case study in negotiation. *Journal of Research in Childhood Education*, 17:1, 19–25, <https://doi.org/10.1080/02568540209594995>
- Bayram, H. G. (2014). What determines the sibling conflict resolution strategies of adolescents? Parents, siblings, or temperament? (Master's thesis, Middle East Technical University). OpenMETU. <https://open.metu.edu.tr/handle/11511/23780>
- Beffel, J. H., Gerde, H. K., & Nuttall, A. K. (2021). Siblings and interventions: How siblings influence development and why practitioners should consider including them in interventions. *Early Childhood Education Journal*, 49(8), 1439–1448.
<https://doi.org/10.1111/1467-8624.00373>
- Blank, J., & Schneider, J. J. (2011). “Use your words”: Reconsidering the language of conflict in the early years. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 12(3), 198–211.
<https://doi.org/10.2304/ciec.2011.12.3.198>
- Bouchard, G., Plamondon, A., & Lachance-Grzela, M. (2019). Parental intervention style and adult sibling conflicts: The mediating role of involvement in sibling bullying. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(8), 2585–2602.
<https://doi.org/10.1177/0265407518793227>
- Buvinic, M., Morrison, A., & Shifter, M. (2006). Violence against young children: A painful issue. *Early Childhood Matters*, 106, 30–33. Bernard van Leer Foundation.
https://www.earlychildhoodmatters.online/wp-content/uploads/2019/06/ECM106-2006_Violence_against_young_children_A_painful_issue.pdf

- Chen, D. (1998). Teacher interventions in the peer conflicts of preschool children: the effects of children age and conflict behavior. (Doctoral dissertation, University of Maryland).
<https://doi.org/10.13016/M2125QB4N>
- Chen, D.W., Fein, G. G., Killen, M., & Tam, H. P. (2001). Peer conflicts of preschool children: Issues, resolution, incidence and age-related patterns. *Early Education and Development*, 12, 523–544. https://doi.org/10.1207/s15566935eed1204_3
- Clarke, L., McLaughlin, T., Aspden, K. (2019). Promoting learning during toddlers’ peer conflicts: teachers’ perspectives, *Early Years*, 39:4, 426-440,
<https://doi.org/10.1080/09575146.2017.1384919>
- Denham, S. A., Wyatt, T., Bassett, H. H., Echeverria, D., & Knox, S. S. (2009). Assessing social-emotional development in children from a longitudinal perspective. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 63(Suppl 1), i37–i52.
<https://doi.org/10.1136/jech.2007.070370>
- Dunn, J., & Munn, P. (1985). Becoming a family member: Family conflict and the development of social understanding in the second year. *Child Development*, 56(2), 480–492.
<https://doi.org/10.2307/1129735>
- Dunn, J., & Munn, P. (1986). Sibling quarrels and maternal intervention: Individual differences in understanding and aggression. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 27(5), 583–595. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1986.tb00184.x>
- Eisenberg, N., Eggum, N. D., & Di Giunta, L. (2010). Empathy-related responding: Associations with prosocial behavior, aggression, and intergroup relations. *Social issues and policy review*, 4(1), 143–180. <https://doi.org/10.1111/j.1751-2409.2010.01020.x>
- Essler, M. (2020). Preschoolers’ sharing expectations towards friends relate to their kindergarten peer status. *British Journal of Developmental Psychology*, 38(3), 365–378.
<https://doi.org/10.1111/bjdp.12332>
- Feinberg, M. E., Jones, D. E., & Hostetler, M. L. (2013). Developmental trajectories of adolescent substance use: The role of family and peer influences. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(4), 563–574. <https://doi.org/10.1007/s10964-013-9941-2>
- Halmatov, M. (2018). Conflicts and conflict situation settlement of children of 5-6 years attending pre-school educational institution. *Universal Journal of Educational Research* 6(11): 2634-2640, 2018. <https://doi.org/10.13189/ujer.2018.061128>

- Howe, N., Fiorentin, L. M., & Gariépy, N. (2003). Sibling conflict in middle childhood: Influence of maternal context and mother-sibling interaction over four years. *Merrill-Palmer Quarterly*, 49(2), 183–208. <https://www.jstor.org/stable/23096227>
- Howe, N., & Recchia, H. E. (2006). Sibling relations and their impact on children's development. Centre for Research in Human Development, Concordia University. <https://www.child-encyclopedia.com>
- Howe, N., Rinaldi, C. M., Jennings, M., & Petrakos, H. (2002). “No! The lambs can stay out because they got cozies”: Constructive and destructive sibling conflict, pretend play, and social understanding. *Child Development*, 73(5), 1460–1473. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00483>
- Howe, N., Recchia, H. E., & Kinsley, C. (2023). Sibling relations and their impact on children’s development (2nd rev. ed.). In R. E. Tremblay, R. G. Barr, & R. Peters (Eds.), *Encyclopedia on early child development*. Centre of Excellence for Early Child Development. <https://www.child-encyclopedia.com/sibling-relations-and-their-impact-on-childrens-development>
- Jambon, M., & Malti, T. (2022). Developmental relations between children’s peer relationship quality and prosocial behavior: The mediating role of trust. *The Journal of Genetic Psychology*, 183(5), 1–14. <https://doi.org/10.1080/00221325.2022.2030293>
- Gloeckler, L., Cassell, J. & Malkus, A. (2014). An analysis of teacher practices with toddlers during social conflicts, *Early Child Development and Care*, 184:5, 749-765, <https://doi.org/10.1080/03004430.2013.818988>
- Laible, D., Panfile, T., & Makariev, D. (2008). The quality and frequency of mother–toddler conflict: Links with attachment and temperament. *Child Development*, 79(2), 426–443. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01133.xxf>
- Liu, C., & Rahman, M. N. A. (2022). Relationships between parenting style and sibling conflicts: A meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 13, 936253. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.936253>
- Majorano, M., Corsano, P. & Triffoni, G. (2015). Educators' intervention, communication and peers' conflict in nurseries, *Child Care in Practice*, 21:2, 98-113, <https://doi.org/10.1080/13575279.2014.1001812>

- Macsata, K. M. (2015). Working it out together: Teaching the steps of conflict resolution to preschoolers. Sophia, the St. Catherine University repository.
<https://sophia.stkate.edu/maed/115>
- Mariano, M., Santos-Junior, A., Lima, J. L., Perisinotto, J., Brandão, C., Surkan, P. J., & Martins, S. S. (2019). Ready for school? A systematic review of school readiness and later achievement. *Global Journal of Human-Social Science*, 19(G10), 57–71.
<https://doi.org/10.34257/GJHSSGVOL19IS10PG57>
- Myrtill, M., Linn, T., Chen, J., Purtell, K., Justice, L., Logan, J., Hamilton, A. (2021). [Pros and \(con\)flict: Using head-mounted cameras to identify teachers' roles in intervening in conflict among preschool children](#). *Early Childhood Research Quarterly*, Volume 55, 230-241, <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2020.11.011>
- Novak, A., Poling, D., Muller, R., & Peyton, D. (2020). Gender differences in risk and protective factors among youth with EBD: Findings from the NLTS2. *Behavioral Disorders*.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/019874291989428>
- Perlman, M., & Ross, H. S. (1997). The benefits of parent intervention in children's disputes: An examination of concurrent changes in children's fighting styles. *Child Development*, 68(4), 690–700. <https://doi.org/10.2307/1132119>
- Pic, M. J. (2020). The effects of children's language ability and teacher-child relationships on preschool peer conflict (Master's thesis, University of Delaware). UDSpace.
https://udspace.udel.edu/bitstream/handle/19716/28314/Pic_udel_0060M_14113.pdf
- Ram, A., & Ross, H. S. (2001). Problem solving, contention, and struggle: How siblings resolve a conflict of interests. *Child Development*, 72(6), 1710–1722.
<https://doi.org/10.1111/1467-8624.00373>
- Rimm-Kaufman, S. E., Curby, T. W., Grimm, K. J., Nathanson, L., & Brock, L. L. (2009). The contribution of children's self-regulation and classroom quality to children's adaptive behaviors in the kindergarten classroom. *Developmental Psychology*, 45(4), 958–972.
<https://doi.org/10.1037/a0015861>
- Rodgers, E., & Fasulo, A. (2022). Arguments among siblings: Format tying as a resource in conflict talk and conflict resolution. *Learning, Culture and Social Interaction*, 35, 100647. <https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2022.100647>

- Ros, H., Ross, M., Stein, N., & Trabasso, T. (2006). How siblings resolve their conflicts: The importance of first offers, planning, and limited opposition. *Child Development*, 77(6), 1730–1745. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00970.x>
- Rose, A. J., & Rudolph, K. D. (2006). A review of sex differences in peer relationship processes: Potential trade-offs for the emotional and behavioral development of girls and boys. *Psychological Bulletin*, 132(1), 98–131. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.132.1.98>
- Ross, H., & Ross, H. S. (1982). Parents' interventions in sibling conflict: The administration of justice in the family. *Child Development*, 53(4), 1059–1067. <https://doi.org/10.2307/1130003>
- Ross, H. S., & Lazinski, M. J. (2014). Parent mediation empowers sibling conflict resolution. *Early Education and Development*, 25(2), 259–275. <https://doi.org/10.1080/10409289.2013.788425>
- Rudasill, K., Hawley, L., Molfese, V., Tu, X., Prokasky, A., Sirota, K. (2016). Temperament and teacher–child conflict in preschool: The moderating roles of classroom instructional and emotional support. *Educational Psychology Papers and Publications*, 219. <http://digitalcommons.unl.edu/edpsychpapers/219>
- Shantz, C. U. (1987). Conflicts between children. *Child Development*, 58(2), 283–305.
- Sheridan, S. M., Smith, T. E., Kim, E. M., Beretvas, S. N., & Park, S. (2019). A meta-analysis of family-school interventions and children’s social-emotional functioning: Moderators and components of efficacy. *Review of Educational Research*, 89(2), 296–332. <https://doi.org/10.3102/0034654318825437>
- Silver, C., Harkins, D. (2007). Labeling, Affect, and Teachers' Hypothetical Approaches to Conflict Resolution: An Exploratory Study, *Early Education And Development*, 18:4, 625-645, <https://doi.org/10.1080/10409280701681854>
- Smorti, M., & Ponti, L. (2018). How does sibling relationship affect children’s prosocial behaviors and best friend relationship quality? *Journal of Family Issues*, 39(8), 2413–2436. <https://doi.org/10.1177/0192513X18755195>
- Spivak, A. (2015). Dynamics of Young Children's Socially Adaptive Resolutions of Peer Conflict. *Social Development*, 25. <https://doi.org/10.1111/sode.12135>

- Tucker, C. J., & Finkelhor, D. (2015). The state of interventions for sibling conflict and aggression: A systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse, 16*(4), 439–457. <https://doi.org/10.1177/1524838014537903>
- Tucker, C. J., & Finkelhor, D. (2017). The state of interventions for sibling conflict and aggression: A systematic review. *Trauma, Violence & Abuse, 18*(4), 396–406. <https://doi.org/10.1177/1524838015622438>
- Wiegerová, A., & Navrátilová, H. (2019). Preschool teacher strategies for solving conflict situations among children. In E. Soriano, C. Sleeter, M. A. Casanova, R. M. Zapata, & V. C. Cala (Eds.), *The value of education and health for a global, transcultural world* (Vol. 60, pp. 777–784). *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*. Future Academy. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.04.02.96>
- Yue, Y. (2024). Influence of parents' strategies for dealing with sibling conflict on children's sibling relationship: The mediating role of parent-child relationship. *Journal of Rural Revitalization and County Economy, 6*(1), 33–47. <https://doi.org/10.6914/jrrce.060104>

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____ Mari Leosk _____ .

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate sekkumine 3a ja 6a laste vahelistesse hüpoteetilistesse
konfliktidesse.

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja(d) on _____ Anni Tamm _____, *(juhendaja nimi)*

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Mari Leosk

20.04.2026